

Eläkkeensaajien terveysmatka Suhumiin 1969

1960-luvulla alettiin tehdä edullisia seuramatkoja Leningradiin. Votkatu-
min ohella matkatoimistot alkoivat jär-
jestää Neuvostoliittoon myös terveys-
matkoja. Opiskelin Tampereella venäjää,
joka siihen aikaan oli harvinaista.
Meidät suorastaan revittiin töihin
firmoihin ja matkatoimistoihin.

Ennen suoria lentoja Mustan-
meren lomakaupunkiin piti
mennä bussilla Leningradiin,
jossa siirryttiin neuvostokoneisiin
”Aerofloppiin” tai ”Putooleviin”.
Toimin niin sanottuna saattaja-
oppaana, kun Tampereen seudun
eläkkeensaajat tekivät unohtumat-
oman terveysmatkan Mustan-
meren Suhumiin.

Olin jo kääntänyt matkaporuk-
kamme viisumianomukset ja pakol-
liset terveyselostukset venäjäksi.
Viisumiin tarvittiin vielä kolme
passikuvaa. Kahden matkalaisen
kuvat palautetiti, koska ne eivät
olleet ohjeen mukaisia. Yhden
mummon kasvoista näkyi vain
puolet sireenipuskan takaa ja yhden
papan kuvassa ongessa roikkuva
kala oli suurempi kuin pappa itse.

Yhden papan
passikuvassa oli
ongessa roikkuva
kala, joka oli
suurempi kuin
pappa itse.

Terveysmatkalaisten pakollisiin
matkavarusteisiin kuuluivat verryt-
telypuku, lenkkarit, aurinkohattu,
uimapuku ja -lakki. Rollaattoria ei
saanut ottaa, mutta keppi kelpasi.

Matkamme alkoi syyskuun lopul-
la, kun etelässä oli vielä paras
samettisesonki. Tampereen keskus-
torilla odotti tutunnäköinen pop-
liinitakkinen eläkeläisporukka.
Olinhan jo nähnyt kaikkien passi-
kuvat ja sairaskertomukset, mutta
ketään en ollut tavannut livenä.

Ajoimme suoraan Vaalimaalle.
Tullissa kaksi tuiman näköistä
rajasotilasta – kiväärit olallaan –
syytäisivät passimme ja vertailivat
kuviamme pärstäkertoimiin. Eivät
onneksi pahemmin penkoneet lauk-
kujamme etsiessään pornoa ja Ra-
mattuja. Meitä kiellettiin ehdotto-
masti trokaamasta mitään, elleimme
sitten haluaisi palata pulipäinä Suo-
meen. Leningradissa ajoimme suo-
raan lentokentälle, jossa petroskoi-
lainen, suomea puhuva oppaamme,
Liidia saattoi porukkamme lento-
koneeseen.

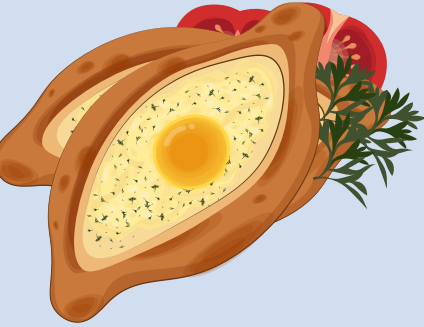
Lentokoneen ikkunoista näkyi
turkoosinvärisen Mustameri ja veh-
reät Kaukasus-vuoret. Suhumi kuu-
lui neuvostoaikana Gruusian neu-
vostotasavaltaan (nykyinen Geor-
gia). Sanatoriomme oli rannalla
yleisen uimarannan lähellä. Porot-
tava aurinko, lämmin meri-ilma ja
ihana palmujen, pinjojen, kamferi-
puiden ja kukkien tuoksu ottivat
suomalaiset eläkeläiset vastaan.

Majoituimme kahden hengen
sinapinkeltaisiin huoneisiin. Niissä
oli parveke ja kylpyhuone, mutta ei
televisiota. Sängyn päällä odotti
valkoinen kylpytakki ja nokallinen
pikkukannu. Siitä oli tarkoitus juo-
da joka päivä kaksi litraa mineraali-
vettä, jota sai itse ottaa puutarhan
juomapaviljongin hanoista. Tällai-
sia terveyslähteitä pulppusi jostain
maan uumenista.

Rankan matkan jälkeen suoma-
laiset tietenkin ensimmäisek-
si syöksyivät Mustanmereen.
Vesi oli kirkasta. Intouristin ranta
oli hoidettu ensiluokkaisesti. Siitä
piti huolen huivipäinen mummo-
pataljoona, joka aamuin illoin
vaaleanpunaisissa punttihousuis-
saan luuttusi koko turistirannan ja
kantoi roskat paareilla jonnekin.

Keski-Venäjältä tulleet kylpylä-
vieraat ihmettelivät kovasti suoma-
laisten uimapukuja. He itse ottivat
aurinkokylpyjä alusvaatteisillaan.
Pääsuojana heillä oli Pravdasta tai-
teltu hattu ja paperituutti suojaa-
massa nenää palamiselta. Auringon-
kukan siemenet rantahiekalla ker-
toivat provinssista tulleista turis-
teista.

Sanatorion päivärutiini oli aina
samanlainen. Aamujumppa tehtiin
Ihorin pianoharmonikkamusiikin
tahdissa. Sitä veti tiukka maatuska,

jonka nimesimme Väapeliksi. Jos
joku yritti luistaa jumpasta, Liidia
huusi Väapelin kehotuksesta:

– Toverit sanatoriolaiset, ei saa
lintsatta!

Aamiaisella oli aina kulhollinen
rahkaa ja hedelmiä. Teetä tarjoiltiin
ihanien leivonnaisten kanssa. Kah-
via ei tunnettu koko talossa. Tupak-
kaa ja väkeviäkään ei saanut kuin
rantakadun kuppiloista. Pullorivis-
tö, musta abhasialainen Cezve-kahvi
ja mahorkka tulivat monelle loma-
viikon aikana tutuiksi.

Kolme lääkärin määräämää
dieettiruokaa syötiin aina samassa
pöydässä neukkutyyliin: salaatti,
keitto, pääruoka ja jälkiruoka. Eri-
tyisesti suomalaisille maistuivat
hartshokeitto, lammasplov ja geor-
gialaiset piirakat. Laihtumisesta ei
ollut puhettakaan. Rypäleitä ja ar-
buuseja oli jälkkäriksi. Persikoita ja
viikunoita saimme ottaa itse sanato-
rion puista.

Farkutkin tulivat
pesusta pellin koviksi
tärkättyinä ja niissä oli
komeat prässit!

Sanatoriossamme oli myös
naftaliinin hajuiinen kirjasto.
Lenin-setä vahti punanurkas-
sa, mitä kylpylävieraat lukevat – ve-
näjän-, georgian vai abhasiankieli-
siä kirjoja. Sanatorion palveluihin
kuului myös ilmainen hammas-
lääkäri. Hoitoväki ihmetteli, miksi
kukaan kapitalistituristeista ei ha-
lunnut teetää silloin muodissa ol-
leita kultahampaita. Pari veteraania
kyllä teetätti hoitoviikon aikana
uuden purukaluston eli hienot neu-
vostotekarit. Sanatorion asukkaat
saivat myös ilmaiseksi pesettää
vaatteensa. Farkutkin tulivat pesus-
ta pellin koviksi tärkättyinä ja niissä
oli komeat prässit!

Lääkärintarkastuksen jälkeen
hoidot kirjattiin tarkasti niin kut-
suttuun hoitokirjaan. Kaikilla oli
kolme hoitoa. Monelle määrättiin
kitkeriä terveyspaukkuja: votkassa
uutettuja voikukkia, perunankuk-
kia, apilaa ja valkosipulia. Monenmoiset
kylvyt, hieronnat, sähköhoidot,
mutapaketit ja iilimadot nostivat
kuntoa ja auttoivat koloutuksiin.
Suomalaismummojen ehdoton
suosikkihieroja oli raamikas geor-
gialainen viiksiniekka, jonka vahvat
hierontaotteet voittivat muiden
sormenpääsivelyt.

Aurinkokylpyjäkin määrättiin
monelle, mutta minuuttipelillä.
Sanatorion katolla oli niitä varten
pitkät rivit lavitsoja. Uima-asuiset
mummot ja papat voitelivat ensin
kroppansa auringonkukkaöljyllä.
Sitä läppäistiin kourallinen saavista.
Väapeli kulki lavitsarivien välissä ja
huuteli määräajoin:
– Toverit kylpylävieraat! Käänty-
kää vasemmalle kyljelle!, ja niin
edelleen.

Lounaan jälkeen oli pakollinen
hiljainen tunti, joka piti viettää vuo-
teessa. Useimmat suomalaiset kyllä
livistivät takaovesta suoraan rannal-
le. Pitihän härmäläisten nauttia
Mustastamerestä koko rahan edestä.

Itapäivät oli pyhitetty kulttuu-
rille ja retkille. Viikon aikana kä-
vimme ainakin Suhumin kuului-
sassa kasvitieteellisessä puutarhas-
sa ja apinakasvattamolla. Suhumin
basaari on myös nähtävyys finski-
turisteille. Huumaava yrttien tuok-
su houkutteli ostamaan mausteita
tuliaisiksi. Moni osti tuliaisiksi
myös lääkärin suosittelemia
luontaistuotteita, kuten venyvää
jugurttia, igoria tai volgansientä,
joita sai sitten kasvattaa Suomessa.
Suomalaisille vähemmän houkutte-

leva näky oli seurata, kun tiskiltä
ostetun kanan tai hanhen kaula
katkaistiin kirveellä.

Vierailu läheisessä teekolhoosis-
sa oli monelle suomalaiselle petty-
mys. Olisivat mieluummin vieneet
viinikolhoosiin! Meidän eläkkeen-
saajillamme oli toivomuksena vie-
railla läheisellä **Stalinin** huvilalla,
mutta se oli tietenkin ”remontissa”.
Olisimme käyneet mielellämme
myös jossain paikallisessa vanhain-
kodissa tai eläkeläiskerhossa. Mutta
eihän sellaisia ollut olemassakaan.
Täälläpäin vanhukset hoidetaan
aina kotona.

Georgialaiset ylpeilivät vielä
1960-luvulla maailman pitkäikäi-
simpien tittelistä. Kaukasian ilmas-
to, yrtit, hedelmät, lampaanjuusto ja
viini olivat se pitkän iän salaisuus.
Suhumin kulttuuritalossa oli lo-
mamme aikana 100-vuotiaitten
kuoron ja tanssiryhmän konsertti.
Perinteisiin asuihin, vuohennahka-
saappaisiin ja karakul-hattuihin

pukeutuneet, noin 100-vuotiaat
esiintyjät herättivät kunnioitusta jo
ulkokuorellaan. Ryhdikkäät, musta-
viiksiset papat lauloivat moniääni-
siä vuoristolaislauluja. Illan kruu-
nasi **Hatshaturianin** Miekkatanssi,
jossa notkeimpien jalka nousi ka-
dehdittavan korkealle. Vähän pelot-
ti, mihin miekat mahtavat lentää
iäkkäisistä käsistä.

Lomaviikko Suhumissa meni no-
peasti. Koko sanatoriomme hoito-
henkilökunta tuli viettämään kans-
samme läksiäisiltaa valkoisissa ha-
lateissaan ja tötteröhatuissaan. Lau-
lettiin Sulikoa – georgialaista kan-
sanlaulua ja tanssittiin Suomessa
silloin muodissa ollutta letkajenk-
kaa. Meitä suomalaisia pyydettiin
laulamaan jotain suomalaista. Po-
rukkamme sotaveteraanit vetivät
komeasti Elämää juoksuhaidoissa
ja Metsäkukkia. Ne molemmat
osoittautuivat kyllä venäläisperäi-
siksi.

Kaikki hyvä loppuu aikanaan.
Tampereen seudun eläkkeensaajat
palasivat tyytyväisinä ja mieli vir-
kistyneenä kotimaan ankeaan syk-
syn. Kaikille jäi loppuelämäksi
muistoja maasta, jota ei enää ole.
Abhasia on liitetty Venäjään ja
Gruusia (Sakartvelo) on itsenäisty-
nyt ja muuttanut nimensä Geor-
giaksi.

Tuula Kujala, Leppävaaran Eläkkeensaajat

